

CHAPTER «PHILOSOPHICAL SCIENCES»

SYNCHRONY AND DIACHRONY OF THE «TRANSCENDENTAL EGO» OF E. HUSSERL'S PHENOMENOLOGY

СИНХРОНІЯ ТА ДІАХРОНІЯ «ТРАНСЦЕНДЕНТАЛЬНОГО ЕГО» ФЕНОМЕНОЛОГІЇ Е. ГУСЕРЛЯ

Olena Chuikova¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-436-8-13>

Abstract. *Subject of study.* Synchrony and diachrony of linguistic structuralism as applied to E. Husserl's "transcendental Ego" is the subject of our research as a property of the concept we are studying. Synchrony and Diachrony in sections of the concept showed its intermediate structures-concepts of a subjective and temporal nature, which are progressively its constitutive structures-stages. The Other, otherness, mirror self, selfhood, retentive consciousness, internal time, consciousness-time are the result of synchronic and diachronic cuts. The Other and alter ego are expressions of the diachrony of subjectivity. In the phenomenology of E. Husserl, an analogue of synchrony and diachrony are the concepts of retentive modification and propotential modification of the "transcendental Ego".

Purpose. The purpose of our research is to prove the fruitfulness of the elements of linguistic structuralism of synchrony and diachrony in relation to the construction of the concept of "transcendental Ego". Explore the subjective-temporal concepts of the Other, otherness, mirror self, alter ego, self, retentive consciousness-time as a result of the interaction of linguistic structuralism, transcendental, structural linguistic-philosophical research methods that gave

¹ Candidate of Philosophy sciences, Associate Professor, Associate Professor of Higher Education Institution, Odesa National Medical University, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-5796-1112>

distinction (J. Derrida's term) of some important structures – for example, the I differs from the Ego. We are trying to find a similar or correlating concept with synchrony and diachrony in transcendental phenomenology, perhaps it is a modification, for example, a retentional modification.

Method. Our research is relatively interdisciplinary, combining linguistic structuralism and philosophical structuralism and poststructuralism, transcendental phenomenology, hermeneutics and the like. Structuralism itself includes academic linguistics, epistemology, philosophy, partly the social-critical aspect of science, the history of philosophy and language. The methodology of our research is linguistic structuralism, which we apply to the study of subjectivist and temporal components that help construct the concept of the "transcendental Ego" by E. Husserl. This is logical, because structuralism tends to explore structures as deep, hidden foundations, which is characteristic of the concept of the "transcendental Ego". Structuralism recognizes the presence of a primary deep structure in the subject, which is observed in the "transcendental Ego", which has primary and secondary layers. The method of synchrony and diachrony allowed us to see and study these layers. Linguistic structuralism, along with E. Husserl's phenomenology of time, operates with history and temporal forms. Thus, the methodology of linguistic structuralism in relation to transcendental phenomenology turned out to be very fruitful; we found many similarities between the methodology of linguistic structuralism and transcendental phenomenology in the aspect of constructing the concept of "transcendental Ego". We recalled the academic definitions of synchrony and diachrony, based on the texts of their founders, especially F. de Saussure. We examined the invariants of interpretation of the concepts of synchrony and diachrony based on the texts and in comparison with Kantian logical concepts. We also use the methods of transcendental phenomenology of E. Husserl, namely: phenomenological reduction, transcendental reduction, temporal modifications (retentional modification, propotential modification). We also turned our attention to philosophical structuralism and poststructuralism, the archeology of knowledge, the archeology of the past about the subject, historicism, the genealogical method, epistemology, constructivism, distinction (for example, the distinction between the Self and the Ego) of M. Foucault and J. Derrida. We also turned to the hermeneutic method, description, interpretation, interpretation of subjectivity based on P. Ricoeur.

Conclusion. In the course of the study, we came to the conclusion that the method of synchrony and diachrony of linguistic structuralism is fruitful for a better understanding, disclosure of auxiliary concepts and construction of the concept of "transcendental Ego". Synchrony and diachrony are even key in the process of building the "transcendental Ego", because they are realized in the subjectivist and temporal components of this concept. Synchrony and diachrony realize the potential of the "transcendental Ego", revealing intermediate concepts of subjectivity that simultaneously manifest themselves in different temporal forms: retention, now, protention, moreover, in their diachronic transformation and synchronic cut. Concepts that are a subjective expression of diachrony have a special meaning – this is the Other, otherness, the mirror Self, alter ego, the Self, the Ego, the self. We discovered that the transcendental phenomenology of E. Husserl uses the ideas of synchrony and diachrony in a different terminology. Diachrony in Husserlian terminology is called modification. Hence we speak of retentional modification, protentional modification, when we discuss the diachrony of the temporal component of the "transcendental Ego". Synchrony in Husserl's terminology is not just a now-relevant, but a complex combination of subjectivist concepts with diachronic ones (like the Other, the history of the Ego) in statics at a given specific moment. The synchronic moment of actual presence is greater than the time-consciousness model. Synchrony, together with intentionality, with the stream of consciousness, the flow of time, is one of the methods of genesis and synthesis, and also the universalization of the "transcendental Ego" at one of the moments of the statics of the actual presence in the now. The use of the methodology of linguistic structuralism in the elements of synchrony and diachrony in relation to the study of the "transcendental Ego" is completely justified, because structuralism explores structures as deep, hidden foundations. At the same time, deep primary and secondary layers are characteristic of the "transcendental Ego". Structuralism recognizes the presence of a primary deep structure in subjectivity. The concept of "transcendental Ego" has subjective-temporal primary and secondary layers. Linguistic structuralism, along with E. Husserl's phenomenology of time, operates with history and temporal forms. Thus, the interaction of linguistic structuralism and transcendental phenomenology highlighted the synchronic and diachronic components of secondary subjectivities and temporal forms of the "transcendental Ego".

1. Вступ

Темою нашого дослідження є синхронія та діахронія «трансцендентального Его», яка проявляє себе через низку додаткових концептів суб'єктивного та темпорального характеру (Інший, іншість, дзеркальне Я, alter ego, самість, ретенціальна модифікація, «внутрішній час», ретенція, тепер, протенція). Лінгвістичний структуралізм доводить свою плідність у застосуванні до «трансцендентального Его» і у деякому аналогу застосовується Е. Гусерлем. Тема синхронії та діахронії існує у феноменології трансцендентальній теорії Е. Гусерля. Діахронія навіть має свою назву у Е. Гусерля – це модифікація. Звідси філософ користується для пояснень діахронічних процесів термін «ретенційна модифікація».

Новизна. Ми використовуємо структурні елементи лінгвістичного структуралізму, а саме: синхронію та діахронію на рівні суб'єктивного та темпорального виразів, що концептуалізувалися у допоміжні концепти у складі «трансцендентального Его». Синхронія та діахронія у зрізах даного концепту показало його додаткові структури-концепти суб'єктивного та темпорального характеру – Інший, іншість, дзеркальне Я, alter ego, самість, ретенціальна свідомість, «внутрішній час» є результатом синхронного та діахронного зрізів. Інший є виразом діахронії суб'єктивності. Ми довели, що є корелят (майже аналог) до синхронії та діахронії, який у гусерлівській термінології називається модифікацію з похідними поняттями нахштатт ретенційної модифікації, модифікуючої свідомості тощо. Синхронія та діахронія лінгвістичного структуралізму у застосуванні до «трансцендентального» Его» Е. Гусерля є предметом нашого дослідження як властивості досліджуваного нами концепту.

Актуальність. Наше дослідження носить міждисциплінарний характер. Ми поєднали лінгвістику, лінгвістичний структуралізм з філософією, з трансцендентальною феноменологією у аспекті синхронії та діахронії, які властиві лінгвістиці та мають феноменологічний корелят (майже аналог) під назвою «модифікація». Вивчення «трансцендентального Его» структурною методикою синхронії та діахронії дозволяє дізнатися більше про глибинні структури і краще розуміти пізнавальні можливості чистої свідомості. Отже, лінгвістичний структуралізм і його структурні елементи синхронії та діахронії довели свою плідність у інших науках.

Предметом дослідження є через поєднання методик лінгвістичного структуралізму та трансцендентальної феноменології довести синхронні та діахронні складові «трансцендентального Его», для чого ми реконструюємо всі допоміжні суб'єктивні і темпоральні концепти, які є конструкторами синхронії та діахронії у складі «трансцендентального Его».

Мета. Метою і завданням нашого дослідження є довести плідність елементів лінгвістичного структуралізму синхронії та діахронії у застосуванні до конструювання концепту «трансцендентальне Его». Ми повинні дослідити суб'єктно-темпоральні допоміжні діахронні концепти Іншого, іншості, дзеркального Я, alter ego, самості, ретенційної свідомості, «внутрішнього часу» як таких, що є виразом діахронного змісту «трансцендентального Его», що є результатом взаємодії лінгвістичного структуралізму та трансцендентальної феноменології. Свій внесок у дослідження синхронії та діахронії «трансцендентального Его» з його допоміжними концептами зробили структурний лінгво-філософський метод дослідження, які нагадали про історичну складову, генеалогічну структуру, як філософія М. Фуко, та дали термін розрізнення, який належить Ж. Деріда, коли ми розрізняємо Я та Его як різні структури «трансцендентального Его». Нашим завданням є знайти корелюючі або аналогічні поняття до синхронії та діахронії лінгвістичного структуралізму у трансцендентальній феноменології – наприклад, таким може бути поняття модифікації, у складі ретенційної модифікації, модифікуючої свідомості тощо.

Нами поставлені наступні конкретизуючі **завдання**: довести лінгво-філософський структурний конструктивізм у застосуванні до концепту «трансцендентального Его» та довести структурний потенціал конструкту «трансцендентальне Его». Задля реалізації поставлених мети та завдань ми маємо: показати побудову «трансцендентального Его» через суб'єктивні структурні конструкти, що передають синхронний та діахронний зміст; показати темпоральні складові у синхронному та діахронному зрізах у ході побудови «трансцендентального Его»; застосувати структурні елементи лінгвістичного структуралізму – такі, як синхронія та діахронія до конструювання «трансцендентального Его» Е. Гусерля; показати поступовість через допоміжні суб'єктивні та темпоральні концепти синхронність та діахронність структурних процесів «трансцендентального Его» Е. Гусерля.

Методи. Наше дослідження має відносно міждисциплінарний характер, поєднуючи лінгвістичний структуралізм та філософський структуралізм та постструктуралізм, трансцендентальну феноменологію, герменевтику тощо. Структуралізм включає у себе академічну лінгвістику, епістемологію, філософію, соціально-критичний аспект науки, історію філософії та мови. Методологією дослідження є синхронія та діяхронія як похідні з лінгвістичного структуралізму, які ми застосовуємо у дослідженні суб'єктивістських і темпоральних складових, які допомагають у конструюванні концепту «трансцендентальне Его» Е. Гусерля. Це логічно, тому що структуралізм схильний досліджувати структури як глибинні, приховані основи, що властиве концепту «трансцендентальне Его». Структуралізм визнає наявність первинної глибинної структури у суб'єкті, що спостерігається у «трансцендентальному Его», яке має первинний і вторинний шари. Метод синхронії та діяхронії дозволяє дослідити ці шари. Лінгвістичний структуралізм на рівні з феноменологією часу Е. Гусерля оперує історією та темпоральними формами. Таким чином, методика лінгвістичного структуралізму у застосуванні до трансцендентальної феноменології виявилась дуже плідною. В аспекті побудови концепту «трансцендентальне Его» між методикою лінгвістичного структуралізму і трансцендентальної феноменології багато подібного.

У дослідженні ми згадали академічні визначення синхронії та діяхронії, навели витяги з текстів засновників, особливо Ф. де Соссюра. Ми дослідили інваріанти тлумачення понять синхронії та діяхронії, виходячи з текстів та у співставленні з кантівськими логічними поняттями. Ми також використовуємо методи трансцендентальної феноменології Е. Гусерля, а саме: феноменологічну редукцію, трансцендентальну редукцію, темпоральні модифікації (ретенційну модифікацію та протенційну модифікацію). Ми також звернули увагу на філософський структуралізм та постструктуралізм, «археологію знання», археологію минулого у суб'єкті, історизм, генеалогічний метод, епістемологію, конструктивізм, розрізнення (наприклад, розрізнення Я та Его) М. Фуко і Ж. Деріда. Ми також звернулись до герменевтичного методу, опису, трактування, інтерпретації суб'єктивності, спираючись на П. Рікера.

2. Діахронія як основа ретенційної свідомості та історичного конструктивізму

Роль історії та ретенційної свідомості у діахронному вимірі «трансцендентального Его» має велике значення у побудові нашого лінгво-філософського дослідження на підставі категорій структуралізму.

Діахронний вимір феноменологічних, трансцендентальних процесів надає новий локус дослідження метафізичних концептів, егології, в першу чергу «трансцендентального Его».

Всупереч сталому розумінню лінійного розгортання історії створення «трансцендентального Его», його історія поліморфна, розгорнута у множинні егологічні конструкції («інший», «не-інший», «свій власний», «Я», «Его», «я мисляче», *alter ego*, «я є», «емпіричне его», «трансцендентальне Его»), що співіснує з кореневим, фундаментальним, класичним, метафізичним картезіанським конструктом «*cogito ergo sum*». Тобто у феноменологічному трансцендентальному гусерлівському утворенні класична метафізика співіснує той, що народжувалася, з постмодерною лінгво-філософією, зі структуралізмом і постструктуралізмом з притаманними ним поглядами крізь історичну діахронію концептів та їх ціннісного змісту з синхронією дослідження на кожному «археологічному» прошарку.

Лінгвістично-структуралістська складова дослідження концепту «трансцендентального Его» з'являється на підґрунті структуралізму та постструктуралізму з опорою на дихотомію пари синхронії та діахронії, які мають значення для суб'єктивних і темпоральних смислів «трансцендентального Его». Дослідження парних синхронічних та діахронічних зв'язків у побудові «трансцендентального Его» має беззаперечне значення для розуміння феноменологічних і трансцендентальних процесів, особливо їх ретенційного, інтенційного значення у побудові концепту «трансцендентального Его».

Мотивацією для звертання до лінгвістичного структуралізму як альтернативної стратегії реконструкції та ретенції минулого стало сучасне постмодерне розширення предметного поля історичного мислення, або генеалогії концептів, цінностей, етосів, у межах міждисциплінарних досліджень. Відомо, що новаторами, першими, хто втілював подібний підхід, були представники французького структуралізму і постструктуралізму М. Фуко та Ж. Дерріда [4; 16].

Найголовнішим інструментом концептуалізації певних філософських та історичних понять у контексті звертання до лінгвістичних категорій стала дихотомічна пара синхронії та діяронії. Серед багатьох науковців в межах структурної лінгвістики, що зробили свій внесок у створення вказаної лінгвістичної структури, вперше Ф. де Соссюр застосував її як спосіб розрізнення (диференціювання, *différance* – за теорією Ж. Дерріда) «систем цінностей самих собою» та «цінностей, що розглядаються у функції часу» [4; 11; 16].

Таким чином, ми спираємося у нашому дослідженні на нові стосунки, що виникли між методологічним новаторством та філософією, історичним мисленням, виходячи з лінгвістичного та філософського структуралізму та постструктуралізму. Ми, як М. Фуко у своїй «археології знання», знаходимо залежність, обумовленість ретенціального відтворення минулого від феноменологічно-трансцендентального розуміння синхронних прошарків феноменологічної та трансцендентальної егології, врешті-решт «трансцендентального Его». Причому, ми залишаємо для цього актуальними і визнаємо плідними синтезуючі концепти – ретенція, «внутрішній час», інтенція, «его», «інший» тощо).

Філософія постмодернізму ушлявлена випадками структурного прочитання історії філософії Мішелем Фуко з позиції синхронії та діяронії та з позиції постструктуралізму. Ми застосовуємо вказані поняття як такі, що входять у конституюючу структуру процедури універсального синтезу «трансцендентального Его» Е. Гусерля. Відмінність у тому, що стосовно філософії М. Фуко ми кажемо про історичне мислення, або історико-філософське разом з постмодерністським конструктивізмом, а у відношення філософії Е. Гусерля ми кажемо створення власної історії «трансцендентального Его» не лише як історично даного концепту, а як такого, у контексті егології, апріорно даної структури з власною історією, що базується на багатьох концептах, особливо на ретенціальній свідомості [15].

Таким чином, постмодерністський досвід реконструкції та концептуалізації історико-філософського матеріалу у категоріях синхронії та діяронії має плідність та значущість у відтворенні трансформації концепту «трансцендентальне Его» через феноменологічну та трансцендентальну редукції за допомогою проміжних синтезуючих понять, на кшталт інтенції, протенції, ретенції, «іншого», «не-іншого», «свого

власного», «внутрішнього часу», «ретенціальної свідомості», «Я», alter ego, «Его».

Інтенційна властивість свідомості надає можливість універсального синтезу. Інтенційність є універсальним генератором для часового розподілу «трансцендентального Его» у ре-тенції як фантазії про минуле, Іншого-Его як складової «трансцендентального Его», теперішнього як актуалізації у присутності сьогодення «трансцендентального Его» та самості (себе-власного) та про-тенції як претензії на потенційне творіння себе-власного, «трансцендентального Его».

Актуальний теперішній аспект «трансцендентального Его», безумовно, означає усвідомлення сьогодення, актуальну присутність.

«Подвійний часовий аспект «трансцендентального Его» означає, що поруч з інтенційністю сьогодення є інтенційність Его-Іншого, його ретенціальне відтворення у минулому, – що створює власну історію «трансцендентального Его» [15, с. 389]. «Це подвоєння інтенційного потоку свідомості самості, коли ретенція протікає разом з присутністю у теперішньому часі і водночас створює свою власну історію; також відтворює-конститує себе нового» [15, с. 396]. Таким чином, подвоєння часового потоку відбувається завдяки діахронії, як складової «трансцендентального Его», і реалізується на суб'єктивному рівні «Іншого» разом з часовим подвоєнням.

Отже, зрозуміло, що відбувається відтворення так званого «внутрішнього часу» трансцендентального суб'єкта, тобто йдеться про відтворення феноменів часу і буття-у-часі завдяки інтенціональності свідомості «трансцендентального Его» як безперервного потоку, в якому «іманентний час» свідомості також є категорією пізнання у межах феноменологічної філософії» [13, с. 44].

Починаючи з антропологічної філософії Р. Декарта до трансцендентальної феноменології Е. Гусерля знання, яке виражається у тезі «я мислю», виражає егологічне значення інтенційності, егологізм різних видів синтезу, постійне збирання всієї іншості у синхронію присутності [3]. Щоб прибрати загрозову іншість, свідомість надає їй статус Іншого і таким чином переводить зі стану Чужого у статус «другого Я», тобто альтер его – дзеркальне відображення Я. Це спроба знайти і затвердити позитивність Іншого. Цей Інший всередині внутрішнього Его є запорукою діахронії. Рефлексія, рефлексивне усвідомлення,

самопереживання створює необхідну перцептивну тканину, на якій мисленнєве Я повинно ще конституювати теперішнє і генезу всілякої свідомості. Але подолання пасивності, збирання Я, діахронія тобто введення минулого як такого можливі лише у присутності Іншого всередині Его, тобто Інший як пам'ять про минуле буття синтезується з теперішнім і робить його прохідним.

Синхронічні та діахронічні процеси також реалізуються через концепт-метафору «універсального потоку», який властивий «трансцендентальному Его», та разом створюють його егологічну історію. «Універсального потік» виступає формою, яка «збирає у єдиний потік часові складові ретенції, протенції, теперішнього, але всередині якої протікає життя вмотивованих особливих конститутивних здійснень, переживань, системи мотивацій, які в силу загальних закономірностей генези створюють єдність універсальної генези Его. Его конститує себе для себе самого у єдності деякої історії» [12, с. 228], «Его присвоює собі все це і різні іншості. Саме таке трансцендентальне Его створює власну історію» [12, с. 228]. Описане є діахронією інтенційного потоку свідомості-самості, коли ретенція протікає водночас з присутністю у теперішньому і водночас створює свою власну історію і створює-конститує себе заново. Чому «Его» створює себе новим? Тому що воно згадує себе у ретроспективі власної історії як «іншого». «Сам-як-Інший» всередині себе-власного є основою діахронії у аспекті «потіку свідомості» і водночас «інший» у ретроспективному відтворенні власної історії з обертанням на ретенцію і теперішнє, Dasein, є діахронією у лінгвістичному аспекті аналітичної філософії і герменевтичної філософії. Трансцендентальне Его має головну властивість – інтенційність свідомості, тобто «здатність свідомості бути свідомістю про щось, навіть про себе саму» [12, с. 228]. У понятті інтенційності присутність всередині картезіанського «Я мислю», так чи інакше зв'язане усе: бачення, переживання, пізнання, ретенція, утримання, теперішнє, протенція. Его присвоює собі все це і різні іншості. Саме таке трансцендентальне Его створює власну історію [2; 9].

У феноменології Гусерля інтенційність ретенції і протенції обумовлює усвідомлення часу і репрезентації часу присутньому існуванню Dasein, коли ця присутність є «Я мислю» у бутті як такому. Отже, «потік часу», так само, як «потік свідомості», є складовою

універсального потоку «трансцендентального Его». Часова генеза відбувається у трансцендентальній свідомості і стає іманентною. Е. Гусерль відповідає, що чуттєві дані конститууються як власні дані, як «іманентні тимчасовості в межах власного еґо» [2; 12, с. 228]. «Актуальність цього положення особлива у модусі конституювання єдності, безпосередньої конкретної єдності, коли «конкретній власній сфері моєї самості належать як конститууючі сприйняття, так і сприйняття суще» [2; 12, с. 229]. Отже, важливе те, що Еґо у своїй конкретності має універсум «власного мого», самості, що відповідає тезі «я є». Власне Еґо у потоку редуції редукує-включає в себе потенційні можливості, актуальні іманентні переживання, тимчасовості, ейдетичні предмети і досягає якості власної монади, самототожності. Самототожність Еґо надає іманентний час водночас з активною генезою, зв'язання у різноманітні синтети на підставі усвідомлення. Таким чином, до «універсального потоку» належать всі процеси, складові «трансцендентального Еґо», враховуючи такі, що підпорядковані синхронії та діахронії.

Таким чином, темпоральні складові глибинних шарів Еґо свідчать, що часове подвосення – це діахронія, коли «трансцендентальне Еґо» перебуває у двох вимірах часу: у теперішньому актуальному і минулому ретенціональному, відтворюючи власну історію.

3. Лінгвістичний структуралізм в аспекті синхронії та діахронії та філософські трансценденції/апріорні структури

Наша мета у контексті лінгвістичного структуралізму – дослідити концепт «трансцендентальне Еґо» феноменології Е. Гусерля в аспекті синхронії та діахронії. Синхронія та діахронія є складовою лінгвістичного структуралізму і філософського, якщо ми згадаємо філософію М. Фуко, Ж. Деріда. Лінгво-філософський конструктивізм «трансцендентального Еґо», у склад якого входять концепти синхронії та діахронії, є предметом нашого дослідження. Новизною є застосування концептів синхронії та діахронії як складових і конститууючих «трансцендентальне Еґо» завдяки формуючим опорним конструктам-концептам «внутрішнього часу», «ретенціональної свідомості», Я-Іншого, Я-власного, «потоків свідомості», Я-дзеркального, «універсального синтезу», «історичного мислення», «власної історії» [4; 16].

Синхронія та діяхронія «трансцендентального Его» феноменології Е. Гусерля може досліджуватися з позицій лінгвістичного структуралізму В. Гумбольдта, Ф. де Соссюра, Р. Якобсона, філософського структуралізму накшталт епістемології М. Фуко, герменевтики П. Рікера, неопозитивіста Л. Вітгенштейна. Особливе значення для дослідження має праця філософа герменевтичного напрямку П. Рікера «Сам як Інший» як вихідна для дослідження суб'єктивістського складового елементу діяхронії [9; 11].

Синхронія та діяхронія у методологічному значенні використовуються у нашому дослідженні відповідно загальним завданням і концептуальному контексту дослідження «трансцендентального Его»: феноменологічні методи, лінгво-філософського структуралізму, герменевтичний, компаративний, деконструкції. Таким чином, ми розглядаємо «трансцендентальне Его» в аспекті синхронії та діяхронії у різних дискурсах, а саме: лінгвістичний структуралізм, філософський структуралізм і постструктуралізм, історія суб'єктивності, герменевтичний, феноменологічний, трансцендентальний.

Діахронія (від грецької дія – «наскрізь», «через», хронос – «час») – це розгляд історичного явища тих або інших мовних явищ та мовної системи у цілому як предмету лінгвістичного дослідження.

Синхронний метод означає паралельне дослідження і порівняння подій, що відбувались у різних місцях. Діахронний метод означає дослідження певного явища у його розвитку або дослідження зміни етапів, епох у історії окремо узятото регіону [11; 13, с. 43–44].

Діахронний підхід дозволяє досліджувати певну систему, обрану у якості одиниці аналізу, на певному часовому відрізку за умовою, що на цьому відрізку вона декілька разів якісно змінюється. При цьому виникає проблема вибору масштабу часу.

Відмінність синхронії та діяхронії полягає в тому, що синхронія – це описування теперішнього (або всілякого зафіксованого у минулому) стану мови; діяхронія – це описування його історії, зміни синхронних станів.

Іntenційна властивість свідомості надає можливість універсального синтезу. Іntenційність є універсальним генератором для часового розподілу «трансцендентального Его» у ре-тенції як фантазії про минуле, Іншого-Его як складової «трансцендентального Его», теперішнього як актуалізації у присутності сьогодення «трансцендентального Его» та

самості (себе-власного) та про-тенції як претензії на потенційне творіння себе-власного, «трансцендентального Его».

Синхронічний аспект «трансцендентального Его», безумовно, означає усвідомлення сьогодення, актуальну присутність.

Діахронічний аспект «трансцендентального Его» означає, що поруч з інтенційністю сьогодення є інтенційність Его-Іншого, його ретенціальне відтворення у минулому, – що створює власну історію «трансцендентального Его» [13, с. 43–44].

Отже, зрозуміло, що відбувається відтворення так званого «внутрішнього часу» трансцендентального суб'єкта, тобто йдеться про відтворення феноменів часу і буття-у-часі завдяки інтенціональності свідомості «трансцендентального Его як безперервного потоку, в якому «іманентний час» свідомості також є категорією пізнання у межах феноменологічної філософії.

Ще залишається питання: вважати дихотомією відношення синхронії та діахронії або не вважати?

Нам важливе виявити статус взаємодії понять синхронії та діахронії: це дихотомічні поняття, такі, що не можуть існувати окремо один без іншого? Подібна дискусія виникла давно і триває до цього часу. Нам здається доцільним згадати її певні моменти, що стосуються лінгвістики і мають перспективу філософського застосування.

Саме Ф. де Соссюр запропонував розглядати синхронію у якості статичного аспекту мови, в якому взагалі виключається будь-яке втручання часу. До того ж Ф. де Соссюр встановив пріоритет синхронії над діахронією, тому що вважав, що у кожний момент мовна діяльність включає у собі систему, що встановилася разом з еволюцією, а також тому що водночас мова є живою діяльністю разом з продуктом минулого. Таким чином, моменти статичності синхронії корелюють з моментами статичності актуальної присутності «Его» та інших його суб'єктивних проявів.

Діахронію Ф. де Соссюр вважав еволюцією розвитку мови, яка плине з часом.

Синхронія виявляється, згідно концепції власне Ф. де Соссюра більш складним утворенням, ніж просто момент статичності. Синхронія – це складна система стичним протиставлень, які лежать у межах однієї часової площини, це нібито статичний двовимірний зріз, або вісь одно-

часності, яка торкається стосунків між співіснуючими предметами (або їх феноменами). За Ф. де Соссюром, саме тут у їх синхронічній системі мови виключено всіяке втручання часу. А ось зміни, які відбуваються у діахронії, Ф. де Соссюр вважав хаотичними, такими, що не мають впорядкованості і тому підлягають виключенню з системи [11].

Чи можемо ми знайти більше інформації про стосунки синхронії та діахронії, чи дійсно є синхронія та діахронія дихотомією? Певні дослідники-лінгвісти вважають, що сучасний стан мови дозволяє відійти від дихотомічного розгляду цих понять, але невдовзі після оприлюднення даної концепції також відбулися дискусії у науковій спільноті та її подальший розвиток. Деякі лінгвісти женевської школи так само вважали, що поняття системи мови несумісне з поняттям мовного розвитку. Бодуен де Куртене та представники празької мовної школи вважали, що з синхронії неможливо виключити поняття еволюції, що немає повного збігу статики з синхронією, що спокій статики не існує без руху діахронії, що їх розрив одного з іншим неможливий. Статичний зріз також критикувався і вважався лише допоміжним методологічним способом дослідження, але зовсім не приватною формою буття, тощо. Отже, переважна більшість науковців відмовились абсолютизувати протиставлення синхронії та діахронії як антитезу один до іншого.

Бодуен де Куртене впровадив точку зору, що діахронічне вивчення не виключає поняття системи, синхронія, у свою чергу, не виключає поняття еволюції, що стало провідною думкою для багатьох науковців. Справедливо зауважимо, що Ф. де Соссюр, проголошуючи перевагу синхронії над діахронією, також писав про включення еволюції до складу синхронії. Ми у нашому дослідженні будемо активно користуватися діахронічним методом і поняттям. З розвитком структуралізму і розповсюдженням його методів на інші галузі знань, переважно гуманітарного характеру, сфера синхронії та діахронії значно розширилася. Діахронія набула актуальності у працях Мішеля Фуко з його генеалогією цінностей сучасного суспільства, з «археологією знання», епістемологією. Проте синхронія сьогодні також є попередньою стадією дослідження чогось перед діахронією, тому що спочатку потрібно зробити зріз двох послідовних синхронних стадій-зрізів – будь-чого, розвитку понять, історичного процесу. Отже, можна вважати, що син-

хронія та діяхронія є двобічним методом, двома сторонами одного й того самого історичного процесу. У сталому синхронічному понятті ми знаходимо відбитки та історичні складові діяхронічного характеру.

Сьогодні у контексті нашого дослідження ми ускладнюємо підхід до використання структурних понять синхронії та діяхронії. Справа не лише у застосуванні та оцінці ролі часу у формуванні понять, у нашому випадку – поняття «трансцендентального Его», а у змінах, які повинні відбутися у певний час. У синхронному контексті дослідження потрібно дивитися на мінімальний обсяг змін, а зовсім не мінімальний час. Провідним принципом діяхронії також виявляється не час, не його точність або відповідність до світового часу, а визначення відносної хронології подій, синхронізація встановлених фактів по різних часових шарах, визначення порядку слідування або характеристика явища у поняттях первинності та вторинності (ми у нашому дослідженні будемо визначати первинні та вторинні шари свідомості завдяки діяхронії). Тобто ключовим фактором виступає не час у обох структурних елементах, тобто у синхронії та діяхронії. Синхронія зосереджується на такому моменті часу (ми у нашому феноменологічному, трансцендентальному дослідженні називаємо цей момент актуальною присутністю у «тепер»), де зміни настільки несуттєві, що ними можливо зневажити. Отже, структурні поняття синхронії та діяхронії є взаємозалежними, взаємодоповнюючими один одного, де діяхронічний процес виявляється завдяки опису впорядкованості синхронії та її система, послідовність порядку встановлюється завдяки діяхронічній послідовності перетворень. Таким чином, цілком доцільним є те, що провідним методом нашого дослідження є те, що ми розглядаємо «трансцендентальне Его» з позиції лінгво-філософського структуралізму та структурного конструктивізму у розрізненні понять синхронії та діяхронії як двох планів-зрізів як найплідних для універсального синтезу концепту «трансцендентального Его».

«Розмежування синхронії та діяхронії здійснив Фердинанд де Соссюр у «Курсі загальної лінгвістики». Він ототожнював статику з синхронією та динаміку з діяхронією та не заперечував постійних мовних змін і уявляв мову як систему знаків, елементи якої можуть бути визначені за допомогою протиставлень розпізнавальних ознак. У цьому аспекті синхронію Ф. де Соссюр визначав як мову в системі

статичних протиставлень, що знаходяться в одній площині часу. Він наголошував на відсутності втручання часу в синхронну систему мови. За тим самим принципом усі зміни, які стосуються діахронної галузі, мовознавець вважав хаотичними та не бачив необхідним включати їх до системи» [7, с. 58].

Ми не можемо ототожнювати «трансцендентальне Его» зі статикою синхронії, але синхронія може корелювати з актуальною присутністю у теперішньому у моменті утримання. Момент утримання у актуальності може кодифікуватися як синхронія присутності «трансцендентального Его». На користь нашої версії говорить той факт, що синхронії не властиве втручання часу, так само як у момент актуальної присутності у теперішньому не має темпорального потоку; і навіть якщо момент «утримання» є утриманням всіх форм часу, то це по суті є зупинкою темпорального потоку на момент актуальної присутності, тобто часу як такого не має, є миттєва зупинка часу, утримання, точка спокою. Отже, синхронія як відсутність потоку часу властива «трансцендентальному Его» у актуальній присутності тут-і-зараз.

«Синхронія знає тільки одну перспективу, перспективу тих, хто говорить, і весь її метод зводиться до збирання від них мовних фактів... Діахронна лінгвістика, навпаки, повинна розглядати дві перспективи: одну проспективну, яка прямує за плином часу, та іншу ретроспективну, яка спрямована назад» [7, с. 59]. Отже, висновок такий, що синхронія та діахронія актуалізують всі темпоральні концепти феноменології Е. Гусерля, в саме: ретенцію, теперішнє, протенцію, у яких за діахронією закріплені «ретенція» та «протенція» як активні разом з еволюційними у часі темпоральні форми, а за синхронією закріплено момент статичності у актуальній присутності у «тепер» та збиральний результат розвитку протягом інших темпоральних форм.

Вітчизняний дослідник Ю. Ситько знаходить у Р. Якобсона і пропонує для користування у співставленні структурних елементів сучасної структурної лінгвістики, філософії і елементів логіки І. Канта наступні елементи синхронії та діахронії, а саме: ідіосинхронія, панхронія. Наскільки суттєві відмінності загальноприйнятих понять і запропонованих нових понять лінгвістичного структуралізму?

Логічні та лінгвістичні структурні елементи відносяться до внутрішнього дискурсу свідомості та феноменології і співвідносяться з

поняттям «внутрішнього часу» «трансцендентального Его». Водночас історичний об'єктивний аспект діахронії також актуальний для «трансцендентального Его», тому що ми досліджуємо його вихідне історичне поняття «я мислю, отже існую» Р. Декарта. Тож ми кажемо про історичне мислення у створенні діахронічного епістемологічного шляху типології понять, який займає декілька століть від Р. Декарта до Е. Гусерля, і кодифікується Ю. Ситько як «панхронія».

Проблема у тому, що панхронія стосується однієї з можливих характеристик історичної складової «трансцендентального Его». Діахронія, навпаки, дає плідну багатоскладову характеристику історичного, суб'єктивного, темпорального шарів «трансцендентального Его».

Ми не можемо у межах нашого дослідження занурюватися у кантівське і структурне співставлення. Для нас є важливим сам прецедент співставлення лінгвістичних понять з філософськими, поєднання їх у структурну лінгво-філософію. Нас зацікавила оригінальна авторська дослідницька концепція та прагнення ретельного поважливого ставлення до спадщини Ф. де Соссюра та лінгвістичного структуралізму взагалі. «В основу робота покладено гіпотезу про методологічну єдність критицизма І. Канта та поглядів Ф. де Соссюра» [10, с. 21]. Якщо для автора метою статті є « продемонструвати, що система апіорних понять І. Канта може продуктивно застосовуватись до лінгвістичних понять» [10, с. 21], то для нас навпаки, метою статті вважається необхідність застосувати як вихідні і продуктивні поняття структурної лінгвістики для низки концептів Е. Гусерля, головними з яких є «трансцендентальне Его» з його суб'єктивістськими складовими (Інший, alter ego, тощо), «модифікація» у значенні «діахронії», ретенціальна модифікація, протенціальна модифікація, актуальна присутність «Тепер».

«Цінним для нас є випадок співставлення понять структурної лінгвістики Ф. де Соссюра синхронії (ідіосинхронії) та діахронії з кантівськими поняттями відношення причини і наслідку (зміни)...» [10, с. 24]. Крім того, у статті міститься онтологічна та соціальна пролонгація понять структурно лінгвістики: «...ми приймаємо уявлення про ідіосинхронію як про ментальне соціально значуще уявлення про мовну субстанцію» [10, с. 23].

У процесі написання нашої роботи ми прагнули знайти серед дослідницьких публікацій ідеї, які були би хоча би у якомусь вигляді

подібними до нашого методологічного спрямування. Отже, ми винайшли статтю вітчизняного дослідника Ю. Ситько, який проголосив мету свого дослідження схожу на нашу, але у протифазному співставленні. Якщо ми намагаємось показати актуальність та продуктивність застосування лінгвістичного структуралізму у частині категорій синхронії та діахронії щодо трансцендентальної феноменології Е. Гусерля, то Ю Ситько робить прямо протилежне у своїй статті: «Мета цієї статті – продемонструвати, що система апіорних категорій І. Канта може продуктивно застосовуватися до лінгвістичних понять. Наша робота носить суто методологічний характер і прагне дедуктивного визначення апіорних уявлень про мову у зв'язку з поняттями часу та модальності як демонстрації застосування гносеологічних і онтологічних засад до *епістемологічної проблематики мовознавства*. В основу роботи покладено гіпотезу про методологічну єдність критицизма І. Канта та поглядів Ф. де Соссюра» [10, с. 21].

Таким чином, незважаючи на протифазну методологічну спрямованість досліджень, ми бачимо однакове прагнення довести міждисциплінарні зв'язки лінгвістики, лінгвістичного структуралізму в частині синхронії та діахронії з філософією, особливо у трансцендентальній частині, стосовно апіорних глибинних структурах. Ми маємо загальний результат, або «синтетичний зв'язок» у поглядах. Як написав сам дослідник: «Синтетичний зв'язок ми розуміємо як форму і результат поєднання у досвіді різнорідного і протиставленого, отже протилежного» [10, с. 21].

Ми йдемо далі у нашому дослідженні, коли застосовуємо вказані структурні елементи синхронії та діахронії до суб'єктивістських та темпоральних складових «трансцендентального Его» Е. Гусерля; також ми винайшли майже аналогічне гусерлівське поняття до вказаних – «модифікація», «ретенційна модифікація», «протенційна модифікація».

«З трансцендентальної універсальності темпоральності для онтології впливає її застосовуваність до епістемології як до наукового пізнання. (...) Отже, ми вважаємо поняття ідіосинхронії, діахронії та панхронії епістемологічними підходами, які дозволяють конструювати об'єкт у досвіді лінгвістичного дослідження. (...) Ідіосинхронія передбачає, що об'єкт цілком співпадає з кантовим поняттям субстанції...» [10, с. 23].

Отже, Ю. Ситько вважає поняття ідіосинхронії, діяхронії та панхронії епістемологічними підходами, які дозволяють конструювати об'єкт у досвіді лінгвістичного дослідження, але за різними процедурами. Діяхронія вивчає послідовні у часі елементи. Синхронія вивчає стосунки. Синхронія та діяхронія розрізняються за різними процедурами дослідження одного й того самого об'єкту.

«Апріорні форми досвіду ми розглядаємо як трансцендентальні, тобто такі, що «переходять» через внутрішні межі досвіду, застосовуються до усього його змісту. Тому вони мають не тільки гносеологічну, але і онтологічну значущість, хоча ми і вважаємо онтологію гносеологічно залежною. Можна твердити, що *темпоральність* є універсальною рисою будь-якої форми досвіду будь-якої людини» [10, с. 22]. Тому ми розглядаємо проблему темпоральності на рівні універсальної структури «трансцендентального Его» і вважаємо її та інші, які розглянемо у нашому дослідженні, апріорними патернами – і антропологічними, і онтологічними, і гносеологічними. Отже, поняття «універсального часу» має особливу значущість у складі «трансцендентального Его».

Ю. Ситько пише про поняття «панхронії» наступне: «*Панхронія* як дослідницька настанова передбачає погляд на мову як на всесчасову (інваріантну) сукупність взаємно обмежених субстанцій мови з їх властивостями, які притаманні у будь-який час у будь-якому просторі. Всесчасовий характер мови відповідає кантовому поняттю взаємодії... Слід зазначити, що панхронія теоретично є продуктом синтезу ідіосинхронії та діяхронії відповідних видів, хоча в конкретних теоріях може спостерігатися і еkleктичне поєднання несумісних складових» [10, с. 25]. Погляд на ментальну структуру, тобто панхронію, також сумісний з іншим наповненням даного поняття, за думкою автора статті [10, с. 25].

Отже, чи можемо ми вважати феноменологічний «потік свідомості» у рецепції з її часовою складовою як явище «панхронії»? Це можливо, тому що «панхронія» майже цілком збігається з тим, що у вітчизняній науці прийнято називати синхронічним мовознавчим дослідженням, оскільки останнє включає в себе зазвичай доволі довгий проміжок часу (десятки, а то і сотні років)...» [10, с. 25], але у аспекті філософії.

Ми конструювали і описували об'єкт нашого дослідження «трансцендентальне Его» у досвіді дослідження структурної лінгвістики. Підходи і методи з цього контексту ми також частково застосували у

інших дискурсах – ми конструювали «трансцендентальне Его» застосовуючи досвід структурного лінгвістичного дослідження. Структуралізм став провідною методологією у різних вказаних дискурсах – напрямках філософії, тобто феноменологія, герменевтика, структурна філософія, дослідження суб'єктивності.

Концепцію всеохоплюючого «трансцендентального Его» Е. Гусерля подекуди називали «крайнім соліпсизмом», що, безумовно, не є таким, і структуралізм може зробити свій внесок у формування такої наукової підозри: «...дає своєрідну «соліпсичну діакронію», тобто уявлення про об'єкт як про фонетичне мовлення (потік об'єктивних подій), що виражає індивідуальність особи. Саме «схильність до мови» за такого підходу є основним рушієм і мовлення, і змін в ньому. Мовлення стає потоком індивідуальних актів у матеріальній формі подій, зв'язок яких з семантикою є односпрямованим від задуму до виразу, але не навпаки. Лінгвістика за такого погляду перетворюється на стилістику як науку про прояви духу і їх естетику у мовленні» [10, с. 24].

Для нас також є важливим поєднання лінгвістичних елементів з феноменологією у аспекті виявлення духовних основ (майже метафізичних у картезіанському розумінні) глибинної антропології: «Схоже розуміння демонстрував... Я. Грімм, що прагнув встановити через порівняння мовних фактів «першопочаткову німецьку душу» [10, с. 23].

В. Гумбольдт запропонував ідею втілення духу у мові, яка разом з ідеєю синхронії та діакронії є плідною для «трансцендентального Его».

Таким чином, по багатьох позиціях ми можемо збагатити трансцендентальну феноменологію як напрямок та особливо концепт «трансцендентального Его» завдяки застосуванню методів, понять, ідей (навіть метафізичного гатунку) з галузі лінгвістичного структуралізму, особливо у полілогу думок науковців.

Умовою діакронії є ретенція як погляд на минуле і модифікація минулого водночас з переживанням теперішнього. Іманентність часової генези свідомості і переживання, мотивація, інтенція є синхронією. Але все це водночас з утриманням модифікованого минулого, ретенції, очікування і модифікування майбутнього – протенція – також є проявом діакронії. Все описане є первинним рівнем інтенційності свідомості «трансцендентального Его». Вторинним рівнем є репродуктивне відтворення минулого. Репродукція ретенції із теперішнього –

це також прояв діахронії. Збирання себе власного, синтез різних своїх конституцій, систем конституцій, пізнання себе власного і пізнання себе через іншого, через Чужого, який засвоївся і став дзеркальним відображенням Я, і кінцева самототожність, на рівні ядра самості – це є синхронією «трансцендентального Его». Отже, синхронічний аспект «трансцендентального Его», означає усвідомлення сьогодення у момент статики, вирвану з потоку мить динаміки, актуальну присутність. Отже, діахронічний аспект «трансцендентального Его» означає, що поруч з інтенційністю сьогодення є інтенційність Его-Іншого, його ретенціальне відтворення у минулому; і також власна історія розвитку себе з минулого до сьогодення з перспективою у майбутньому.

«Я» знаходиться у трансцендентальній установці, «Я» в першу чергу намагаюсь встановити кордони «мого власного» всередині мого трансцендентального досвіду. Спочатку я вважаю, що це дещо «не-інше» по відношенню до мене. Я починаю з того, що засобом абстрагування звільняю весь цей досвід від усього «іншого» взагалі. Трансцендентальний досвід світу здатен показати себе лише за умови узгодженості цього досвіду, коли узгоджені всі способи сприйняття всіх прошарків світу – наявного, феноменального, трансцендентального. Тому потрібно звернути увагу при конструювання цього досвіду, який саме зміст привносить «інший», а потім шляхом абстрагування виключити «іншого» настільки, наскільки «інший» задіяний у його визначенні. Отже, у процедурі трансцендентальної редукції «Его» абстрагується від специфіки життєвого світу з усіма специфічними предметами, що наповнюють його.

Також відбувається абстрагування від усіх від усіх визначень феноменального світу, які відсилають мене до «інших» як до суб'єктів Я, що наявні. Наприклад, до таких відносяться усі культурні предикати. «Его» абстрагується від усього «духовно-іншого» по відношенню до нас, завдяки чому «інший» придбає свій специфічний зміст. Також потрібно абстрагуватись-виключити з себе усі предмети, які придбають у феноменальному світі свій специфічний зміст. Таким чином, після процедури подібного абстрагування моему «Его» наданий на постійній підставі як зв'язаний у своєї цілісній єдності лише один шар феномену світу – як трансцендентальний корелят безперервно текучого узгодженого досвіду світу. При цьому, знаходячись у нашому

абстрагуванні, ми можемо безперервно продовжувати нашу досвідну медитацію, знаходячись виключно у межах трансцендентального феноменального шару [1; 6].

В результаті завдяки абстрагуванню було вилучено смисл «іншого», і зберігся деякий світ як редукована до власної сфери специфічної природи, де є людське Я з особистою психофізичною складовою, особистісним Я, унікальним втіленням в цьому редукованому світі. Але всі ці феномени знаходяться у своїй узгодженості, що дозволяє його споглядати. Отже, всі феномени власної сфери можливо диференціювати, але можливо спостерігати в його узгодженості, враховуючи просторово-часову форму, яка також редукована до власної сфери і включена у цей редукований феномен світу. Таким чином, розділяються нередукований світ, до якого відноситься певні конститутивні системи, у яких конститується моє «власне», і редукований світ з конститутивними системами, у яких конститується «інше», Я, редуковане «людське его» [1; 2; 6; 14].

Таким чином, універсальне людське Его відповідно до діахронії має подвійний характер: у редукованому світі знаходиться людське Я, унікальна особистість, «Інший», а у не редукованому світі знаходиться Его, своє власне, самість, «трансцендентальне Его» [2].

Вищесказаний розмисел можливий завдяки трансцендентальній установці, тобто коли Я творю розмисел як «трансцендентальне Его». Тоді існує Я як людське Я, що редуковане до чистої власної феноменальної сфери всередині так само редукованого світу, у його співвідношенні з Я як «трансцендентальним Его». «Трансцендентальне Его» виникло в результаті редукції всього об'єктивного світу разом з іншими об'єктивними предметами. Усвідомлення себе як «трансцендентального Его» також можливе завдяки «винесенню у дужки» всього світу. Саме таке «трансцендентальне Его» конститує себе як «тотожне Его» і створює всі інші конституції у їх актуальних і потенціальних станах, які виступають як корелят до мого конструкту «людське особисте Я». Потенційно прояви мого специфічного Я як корелят життєвого світу знаходиться у «власному Его», залишаючись у трансцендентальному змісті вторинним прошарком. Але спосіб усвідомлення «іншого» знаходиться у первинному шарі «трансцендентального Его» і все, що конститується ним як «не-інше», тобто «власне» також відноситься до сфери первинного шару. При аперцептивному зануренні

мого Я у життєвій світ, я стаю «людським феноменальним Я», але завдяки редукції об'єктивного світу, де водночас виключається «інший», я повертаюсь до себе як до універсального, абсолютного, «трансцендентального Его». Також «трансцендентальне Его» конститує об'єктивний світ як універсам «іншого» буття на первинному шарі, разом з чим конститує «інше» у модусі «alter ego». Таким чином, ми бачимо співвідношення декількох «Я» з їх власною історією у різних шарах феноменального світу, що вказує на паралельне існування «потоків свідомості» і егологічних конструктів як прояву діахронії [1; 2; 6; 14].

За думкою філософа-позитивіста Л. Вітгенштейна, «Его» не існує у світі або, можливо, «Я» існує на межі світу. Л. Вітгенштейн називав «Его» «кордоном світу». Одночасно Л. Вітгенштейн вважав, що «Я» скоріше є «граматичною» особливістю, похідним від займенника першої особи» [13, с. 43; 15, с. 385]. «Важко уявити, що феноменологічний потік свідомості не має конотативного «граматичного» характеру, оскільки він залежить від мовних можливостей артикуляції концептів, враховуючи літературні «фантазії-ретенції» літератури напрямку «потоків свідомості» з їх образністю, що репродуктивно відтворює універсальність «життєвого світу», але феноменологічний потік свідомості з його особливими властивостями ми можемо дослідити у межах феноменологічної тематики. Таким чином, засобами літературними, лінгво-філософськими, картезіанської філософії, суто феноменологічними (методологією, низкою концептів) формується поняття про ретенційну свідомість» [1; 2; 3; 15, с. 385].

Проблему синхронії як статичної дослідники розглядають також через погляди інших лінгвістів-структуралістів, які дискутували, критикували, але взагалі продовжували розвиток ідей структуралізму у елементах синхронії як прояву статичності та діахронії як прояву динаміки.

«Стан спокою для І. Бодуена де Куртене – це поодинокий вияв руху, коли кількість змін дорівнює нулеві. Тож статичну вчений зводив до окремого факту динаміки. Ці терміни І. Бодуен де Куртене вживає зі своєрідним значенням: під статичною він насамперед розглядає фізіологічну характеристику звука, що передбачає аналіз знаків та умов функціонування), а під динамікою – закономірності розвитку звуків у часі» [5, с. 405–406]. Далі вітчизняний дослідник О. Костів згадує систему Ф. де Соссюра, наголошує на дихотомії синхронії та

діахронії, на кшталт осей абсцис та ординат. Таким чином, діахронія пов'язана з темпоральністю, з часовою складовою «потоків свідомості» «трансцендентального Его»; синхронія – це лише момент діахронічного потоку свідомості, схоплений у момент статичності; проте синхронічний зріз «трансцендентального Его» показує одномоментну статистику у безперервному динамічному потоці діахронії з власною історією розвитку.

4. «Інший» та його інваріанти як суб'єктивна умова синхронії та діахронії «трансцендентального Его»

Інша умова діахронії – наявність Іншого. «Я» як «Інший» походить з потоку переживань, феноменів дійсності: я переживаю свої емоції, думки, досвід, факти як модифіковані ретенційною, рефлексивною свідомістю і таким чином мої переживання є особливою формою інтенційності, яка їх об'єктивує у зовні від мене. Виникає в результаті експлікації предметів-переживань «Інший – Я». Глава «Власна сфера як сфера актуальностей і потенціальностей потоку переживань» [2; 9].

Присутній Я-суб'єкт «потоків свідомості» та конструкт «Я – Інший» виступають як форма переживань минулого. Переживання стають окремими від «я» у присутності завдяки феномену «я – інший». «Я-присутність» і «Я-як-Інший» опосередковано створені темпоральністю-присутністю і темпоральністю-інтенційністю, які неподільні у момент Я-присутності. На неподільності темпоральності-інтенційності, на іманентній темпоральності базується самототожність «я мислю», «трансцендентального Его», нарешті «Я-присутність». Тому ми заздальгідь, розуміючи феноменологічну, трансцендентальну стратегію створення «Я-присутності», вже чекаємо, коли «Інший-Я», після трансформацій, повернеться у самототожне «Я-присутність» і «трансцендентальне Его» – це є стратегією універсальної генези діахронії та універсального синтезу її з синхронією.

Ще один шлях появи «Я – Іншого» – це всі «інші я» або «іншості», які розкладені у часі. «Я» присутнє кожній миті у «потоків свідомості» і часу. Діахронія «тепер» – «інші форми часу», протягом яких кожній миті були сформовані «іншості» «я-присутнього». І в даний момент часового потоку збираються всі «іншості» я, що розкидані у часі, у єдину синхронію присутності.

Проблема у Іншому, який повинен відбутися у іманентній темпоральності. Тут також є свій шлях трансформації «Іншого-Я». Всі інші «я» – це «іншості», які найвіддалені від «Я-присутності». «Іншість» стає Чужим для «Я-власного» (самості), або «я у присутності». Потім «Чужий» стає «Іншим». Потім «Інший» засвоюється «Я-власним» як «дзеркальне Я», або дзеркальне відображення Я, або, як прийнято застосовувати у літературознавстві та у феноменології Е. Гусерля «Картезіанські роздуми», поняття Я – це «alter ego» до «власного Его». «Сам-Его» вже сприймається як «інший», але зі знаком «плюс», такий, що невіддільний від «власного Его». І цей «Інший» вже є мислячим, розумним, усвідомлюючим. Це дійсно подвоєння часу на «Я-присутній» і «Я-іншості» і таким чином сформовано власне конструкт герменевтики П. Рікера «Я-як-Інший» [9]. Герменевтичний конструкт «Сам-як-Інший» є складовою діахронічного потоку у темпоральній і у суб'єктивній складових. І у синхронії присутності вказаний конструкт згідно феноменологічній-трансцендентній стратегії вкладаються у само тотожність і універсальний синтез «трансцендентального Его».

Таким чином, «трансцендентальне Его» конститує об'єктивний світ як «Іншого», але, перебуваючи у актуальному прошарку, маючи «потік свідомості» разом з «потокком часу» та інтенційність у складових ретенції, протенції, теперішнього, «трансцендентальне Его» засвоює всі «іншості» як своє власне. В результаті «інше» стає набутком Его та завдає іманентний аспект. Отже, концепт «Інший» має свої градації засвоєння: спочатку це «чужий», потім це «інший», нарешті він стає віддзеркаленням ego як alter ego.

Стосовно концепту «Іншого» у темпоральності «трансцендентального Его» можна міркувати наступне: усі «іншості», що розкидані у часі, збираються у синхронії присутності. Синхронія рівняється до «тепер», «зараз», «я присутній». Діахронія – це усі інші часові форми і всі «інші я», які дорівнюють до «іншостей». Тому ми спробуємо посилити градацію «Іншого» у парі з «Его» у процесі його присвоєння: 1) інакшості, 2) чужий, 3) Інший, 4) alter ego як моє дзеркальне відображення, 5) позитивний Інший, 6) розумний Інший, 7) Я як Інший. «Інший» продукується трансцендентальним Его» як складову власного активного синтезу, який ініціює проблему простору і часу, сприйняття як свіжої пам'яті, подібності. Особливо важливе те, що

«Інший» актуалізує вимір минулого, змушуючи це минуле бути присутнім у теперішньому. «Інший» привносить складову чистого минулого, такого, що ніколи не було теперішнім, але обґрунтовує те, що відбувається у сьогоденні. Минуле зберігається у «Іншому» як пройдешнє теперішнє і також міститься у новому теперішньому. Водночас важливе те, що свідомість цілісна, не диференційована, має цілісний потік переживань, який складається у «потік свідомості» разом з темпоральним потоком. Таким чином, у контексті структурної лінгвістики понять синхронії та діахронії та у феноменології Е. Гусерля концепт «Іншого» займає важливе місце.

Е. Гусерль одну із стадій влаштування «Іншого» у «власне Его» описує приблизно наступним чином, що спочатку потрібно спиратися на головний смисл слова «інший» – «інше Я», де «alter» означає «alter ego». Власне «ego», яке імпліцитно міститься у конструкції «alter ego», – це я сам, що конститується всередині мого власного шару першого порядку, до того ж конституційований у своєї одиничності як психофізична єдність першопорядкової людини – як особисте Я, яке безпосередньо володіє у моєму єдиному живому тілі і також безпосередньо впливає на оточуючий першопорядковий світ; крім того, як суб'єкт конкретного інтенційного життя, психічного шару, яка співвідноситься і сама з собою, і зі світом [2]. Таким чином, наявність і можливості засвоєння «власним Его» є однією зі стадій діахронії суб'єктивності у вигляді конструкту «alter ego». Важливе, що феноменологія використовує для себе літературознавчі поняття (на кшталт «alter ego») задля опису конструювання універсальності «трансцендентального Его» в аспекті діахронії, темпоральної і суб'єктної подвійності трансцендентальної суб'єктивності.

Всі вказані подвійні форми «alter ego», або просто «іншого» знаходяться у нашому розпорядженні, особливо у якості підпорядкованих внутрішньому досвіду як типових, знайомих форм протікання і засвоєння, так і комбінованих. Проблема полягає в тому, завдяки яким складним інтенційностям була сформована відповідна конституція, після конструкту «alter ego», першого порядку, враховуючи власне тіло як іманентну трансцендентність, певну частину мене власного.

Отже, в результаті виникає принципове поділення аперцепції на такі, що за своєю генозою належать до першопорядкового шару і такі,

що за своїм змістом належать до «alter ego» і завдяки генезису більш високого ступеню надбудовують над цим змістом новий змістовий рівень. Таким чином, ми переходимо на рівень подвоєння у складі «трансцендентального Его», яке корелює з діахронією.

У главі «Подвоєння як асоціативно конститууючий компонент досвіду «іншого» «Картезіанських розмислів» Е. Гусерль описує процеси, які вказують на діахронічні процеси генезису та синтезу «трансцендентального Его» [2]. Отже, ми продовжуємо, спираючись на феноменологічні тексти, доводити доцільність нашої думки про властиві корелятивні процеси з діахронією як умовою універсального генезису і синтезу «трансцендентального Его» через множинність проміжних діахронічних конструктів, які у їх кореляції ми намагаємось описати і довести як ключові.

Е. Гусерль, розглядаючи подвоєння як конститутивний компонент «іншого», оперує парою «его» та «alter ego» в їх подвоєнні.

Подвоєння, тобто парна конфігурація «его» та «alter ego», яка пізніше може обернутися у вигляді групи, множинності, є універсальним феноменом трансцендентального шару і, водночас, паралельно у шарі інтенційності. Актуальне подвоєння є умовою паралельного сприйняття, що проводить аналогізацію, яка є постійною, безперервною актуальністю, яка є першою особливістю досвіду «іншого», але не виключно «іншого», в інших конструктах також присутня вказана безперервна аналогічна актуальність як подвоєння. Далі Е. Гусерль доповнює зміст подвоєння, через проміжний конструкт пасивного синтезу (і у протилежність ідентифікації) або асоціацію, як «подвоюючу асоціацію» [2].

Характерною особливістю «подвоюючої асоціації» є їх парна виділеність у єдиній інтенційності, у єдності певної свідомості. І тому вони відрізняючись один від одного у феноменологічному відношенні створюють деяку єдність, створюючи собою пару, невід'ємний парний конструкт. Навіть якщо пізніше на місці пари ми знаходимо надлишок інтенційності, множинність, генетично вони все одно складаються у виділену, актуалізовану пару у їх неподільній єдності, всередині якої може відбуватися взаємне перенесення змісту, відповідно до актуалізованого аспекту пізнання, що водночас зберігає провідний зміст «іншості», не відкидає «іншість» як таку – тобто подвійний, діахронічний зміст є провідним у різних змістових актуалізаціях.

У випадках асоціації та аперцепції «alter ego» засобом «ego» подвоєння виникає лише тоді, коли «інший» входить у локус нашого сприйняття.

Стосовно досвіду «іншого», його поступове проникнення можливе лише засобом нових апредентацій, що відбуваються у синтетичних узгодженнях. Узгоджена поведінка «іншого», яка постійно змінюється від однієї стадії до іншої, є тою формою доступності, на якій засновано характер суцього «іншого». Іntenційність спрямована на «іншого» і воно усвідомлюється як аналог «свого власного Его». Інакше кажучи, іntenційна конституція смислу «іншого» показує себе як іntenцій на модифікація мого об'єктивованого Я, мого першопорядкового світу: «інший» у феноменологічному сенсі виступає як модифікація моєї самості. Остання конструкція формує діахронічну суб'єктивну контрастну пару. Таким чином, у ретенціальності, яка є аналогом модифікованого Я теперішнього, є модифікований конкретний «інший Я». Засобом діахронії у моєї монадично закритому Его конститується «інша» монада. Інакше кажучи, моє минуле, яке дається у згадуванні, трансцендирує мою актуальну присутність у теперішньому у якості його модифікації. Апредентоване буття «іншого» трансцендирує моє власне буття, що відноситься до першопорядкового власного шару [2].

Отже, ретенціальність свідомості формує модуси «там», «тут» для «іншого», який влаштований у монадичне Я, але у аперцепції «інший» не є аналогом, дублікатом самого себе (який вбудований у свій первинний шар Я). Тобто, у модусі «там» це конструкт «інший», який у модусі «тут» пізнається «мною» як досвід модусу «іншого» у межах своєї власної монади, монадичного шару Я, у його іntenційному зв'язку з досвідом «іншого». Отже, діахронічність означає подвійність у формуванні модусів: це темпоральність «там», «тут» і це суб'єктивність «іншого», «свого Я», монади.

Досвід пізнання «іншого» потребує пізнання у кожному мить. Конкретне пізнання «іншого» означає постійну присутність мого конкретного «Его». Так поступово формується узгоджена множинність монад та інтерсуб'єктивність монад. Отже, в результаті виявляється, що «Я» можу конституювати в себе самому «інше Я», інакше кажучи, я можу всередині своєї монади конституювати іншу монаду і водночас сприймати у досвіді те, що конститується всередині мене саме як «інше». Також, оскільки це парна конструкція, я можу ототожнювати консти-

туйованого всередині мене «іншого» з природою, що конституїрована «іншим», що є синтетичним ототожненням у діахронічному суб'єктивному аспекті. Діахронічний аспект подібного досвіду пізнання «іншого» показує, що це одне й те ж саме, це тотожній інтенційний предмет переживань, що поділені між собою та є іманентними як дещо надреальне, як спогади, як згадки про минуле або про «іншу» природу себе самого у іншому модусі (часовому та суб'єктивному), що власне ретенціальній формі свідомості [1; 2; 6].

Отже, згадка і повторення супроводжується синтезом, що ототожнює, потім новим синтезом, що ототожнює і таким чином працює механізм узгодження співтовариства монад, інтерсуб'єктивності монад, які неухильно співвідносяться одна з іншою, тому що їх сутність пов'язана з конституцією і темпоральністю світу [2]. Таким чином, ретенційна властивість свідомості бере участь в універсальному синтезі. Інтенційність є універсальним генератором для часового розподілу «трансцендентального Его» у ре-тенції як діахронії, історії про минуле, Іншого-Его як діахронної складової «трансцендентального Его», теперішнього як актуалізації у присутності сьогодення синхронії «трансцендентального Его», самості (себе-власного), про-тенції як претензії на потенційне творіння себе-власного у перспективі, у майбутньому.

Феноменологія постає як трансцендентальна філософія, що означає рішення проблеми можливого об'єктивного пізнання. Останнє спирається на спроби проникнути у «іншу» суб'єктивність та у справжню об'єктивність на підставі прихованої метафізики. Дотримуючись установки трансцендентального епохе (тобто самоочевидності), ми зробили нашу теорію досвіду «іншого», досвідченого пізнання «інших Его» лише тлумаченням їхнього смислу як «інших» на підставі їхньої конституції, тлумачення їхнього граничного змісту як «істинно суцільних інших» на основі відповідних узгоджених синтезів. Узгодженим засобом я засвідчую у якості «іншого» *eo ipso* (латиною «сам») у трансцендентальній установці.

«Сам» у трансцендентальній установці виявляється сущим «іншим» для мене та *alter ego*, що вказаний у досвідно-пізнаваній інтенційності власного *ego*. У моєму власному досвіді я пізнаю не лише себе самого, але й «іншого» засобом особливої форми досвіду «іншого». Отже, «трансцендентальне Его» завдяки трансцендентальній редукції пізнає

самого себе у власному першопорядковому бутті, а також «інших», інші трансцендентальні еґо у формі свого трансцендентального досвіду «іншого», незважаючи, що воно є не у абсолютній аподиктичній само очевидності, а у формі зовнішнього досвіду. Таким чином, у собі я сприймаю та пізнаю «іншого», який конститується всередині мене у апрезентативному відображенні, а не у початковому вигляді.

Я як той, хто пізнає, як еґо, що розмірковує і тлумачить, в результаті отримую трансцендентність, до того ж трансцендентальним способом сконструйованою. Конституція є поняттям, яке означає синтетичну актуальність та потенціальність. «Еґо» у своїй власній суттєвості, «смысл», «буття» є конституцією іманентної дійсності. Отже, еґо – це трансцендентне у іманентному, тобто «чисте Я», чиста свідомість як абсолютне, апріорне.

Власне мені належить першопочаткова сутність, яку я досліджую, піддаю тлумаченню як таку, після чого я розумію, що у шарі мого власного отримує свій буттєвий смысл і «невласне» через апрезентацію по аналогії, тобто відбувається подвійний хронічний рух, простіше кажучи, діахронічний. Діахронічним шляхом я можу прийти і до «себе самого», і до «інших». Як це можливе, якщо всі інші люди шляхом редукції «укладаються у дужки»? Таким чином, що я сам як «укладаю себе у дужки» як людську особистість, але я зберігаю себе «поза дужками» як еґо, як «трансцендентальне Еґо». Це є суб'єктивною діахронічною подвійністю. Подвійне конструювання Я, Еґо, «сам» та «іншого» всередині мене пізніше стане предметом дослідження герменевтичної філософії П. Рікера та у книзі з аналогічною назвою «Сам-як-Інший» [2; 9].

Таким чином, «Я» ще не можу нічого знати про якусь трансцендентальну інтерсуб'єктивність, «Я» розглядаю лише себе у якості «сам один», тобто одиничної суб'єктивності (латиною *solus ipse*), яку пізніше постмодерністи трансформують у поняття «номадичної сингулярності». Всі конститутивні складові є лише власним змістом цього єдиного еґо. Вони є корелятивними за змістом концептами до концепту «трансцендентальне Еґо», які роблять більш складною структуру еґологічної свідомості. Також поняття «Еґо» у складі трансцендентальності є апріорним підґрунтям для здійснення актів інтенційної спрямованості та феноменологічного сприйняття як «свіжої» пам'яті.

Все написане має певний збіг з метафізичною монадологією Г. Лейбніца та соліпсизмом. Різниця полягає у виключно феноменологічному тлумаченні, яке реалізується завдяки трансцендентальній редукції трансцендентального досвіду. Таким чином, трансцендентальне феноменологічне тлумачення радикально відрізняється від метафізичних конструкцій, метафізичної монадології, соліпсизму тощо.

Таким чином, проблема інтерсуб'єктивності як проблема знаходження зв'язку між суб'єктами у феноменології Е. Гусерля постає наступним чином. Головним суб'єктом у трансцендентальній феноменології Е. Гусерля є «трансцендентальне Его», інтенційна спрямованість якого конститує дані досвіду «іншого» «трансцендентального Я» як «alter ego». «Alter ego» можливо розглядати у статичному стані та у темпоральному, що корелює з діахронією як часовою складовою.

5. Темпоральні умови синхронії та діахронії, або ретенційна модифікація «трансцендентального еґо»

Реалізація «іншості» в усіх її проявах реалізується по етапах поступово. «Інший» може виступати у формі інтенційної модифікації. Парність «Я» – «Інший», апрезентація як уява про досвід «іншого» відносяться до визнання «іншого». «Інший» як корелят «Еґо», тобто зміст його свідомості, що підпорядкований модифікації. Отже, «іншого» «трансцендентального Еґо» не існує, за думкою Е. Гусерля, і, відповідно, немає інтерсуб'єктивності як співтовариства монад, немає «ми», є лише «я», «еґо» у трансцендентальному. «Інший» завжди є «винесеним за дужки», але можливий як парний корелят «трансцендентального Еґо». «Інший» лише ефект конститутивних дій з боку іманентної трансценденції, що є проявом інтенційності, яка завжди завдає одну структуру для свідомості як «спрямованість на... щось», усвідомлення «чогось». Отже, «інший», «чужий» знаходиться у межах «Я», яке забезпечує часовість як синхронізацію переживань, ситуацій, корелятив трансцендентальної суб'єктивності як складну форму «ретенція – теперішнє – протенція», перебуваючи в актуальному «утриманні», але не реальній присутності. «Інший», «інше Я» також є дзеркалом мого «Я», тобто не має реальності, але активно синтезує діахронічну структуру і часову форму «ретенція – теперішнє – протенція». Проте «інший» засвоюється структурою «трансцендентального Еґо».

«Чиста свідомість» має властивість інтенційності, яка здатна конструювати форми часу, відтворювати минуле. Проте відтворювання є відтворюванням чогось під час усіх фаз переживання, водночас відтворювання мають другу, іншого роду, інтенційність, яка властива саме їм, але не всім переживанням. Ця нова інтенційність має таку особливу рису, як відображення темпорально конститутивної інтенційності. Таким чином, вона конституює подвійне. Спочатку інтенційність конституює відтворення як іманентну єдність, спираючись на форму потоку переживань. Далі виявляється, що моменти потоку переживань є репродуктивними модифікаціями моментів паралельного потоку переживань, що не є репродуктивними, і внаслідок інтенційності цих репродуктивних модифікацій, потік поєднується у конститутивне ціле. Останнє є інтенційною єдністю, тобто єдністю згаданого. Отже, так формується діакронія інтенційності як ретенційної згадки про історію, про власну історію «трансцендентального Его».

Інтенції можуть мати форму або інтенцій минулого або інтенцій майбутнього. Подвійність інтенцій спрямована на здійснення тривалості та на темпоральний стан і цьому відповідає подвійне здійснення. Інтенції зв'язку у часі здійснюються засобом встановлення здійснених зв'язків аж до актуального сьогодення. Таким чином, у кожному відтворенні потрібно розрізнити репродукцію свідомості, у якому минулий продовжений об'єкт був даний, тобто сприйнятий або взагалі первинно конституційований, та те, що властиве цій репродукції як конститутивної для усвідомлення «минулого», або «теперішнього» одночасно з «Тепер», або «майбутнього». Новітнє вступає і визначає себе, одночасно модифікуючи для старого репродуктивні можливості. Одночасно діє у зворотньому напрямку характер минулого та невизначену інтенцію на деякий часовий стан по відношенню до «Тепер» по ланцюгу асоціацій.

Відтворюється ціле, не лише минула теперішня свідомість з його потоком, але імпліцитно увесь потік свідомості до живого теперішнього.

На нашу думку, виходячи з опрацьованих текстів Е. Гусерля, аналогом до поняття діакронії в його концепції використовується поняття модифікації, що означає наступне: у минулому відбулася актуальна тоді мить «тепер» і зараз у «теперішньому» часі ця мить знаходиться у модифікованому стані – це відноситься до ретенційної модифікації [2].

Інший прояв діахронії – це потенційна модифікація, коли якийсь предмет ще не сприймається, але може бути сприйнятим у потенційному шарі, тобто це протенційна модифікація [2].

Таким чином, гусерлівське поняття «модифікуючої свідомості» відповідає діахронічній структурі свідомості.

Фази-сприйняття весь час підлягають модифікації, але вони не зберігаються як є, вони протікають, що означає конституювання занурення у часі і ті часові крапки дозволяють себе ідентифікувати у повторюваних актах. Актуальна Тепер-крапка характеризується як Нове та попередня Тепер-крапка модифікується у попереджає подальшу свою модифікацію. Постійна модифікація схоплення у постійному потоці не торкається жодного змісту нової часової крапки. Проте кожне актуальне Тепер створює нову часову крапку. Сутність модифікуючого потоку означає тотожний часовий стан. Отже, таким чином працює механізм протікання діахронічної структури свідомості, який весь час безперервно змінюється; таким чином, лінгвістичний структуралізм формує часову структуру свідомості і ми через це кодифікуємо концепт часу-свідомості гусерлівської феноменології.

«Трансцендентальне Его» також є «чистим Я», чистою свідомістю, яке має переваги над «мислячим Я», тому що «чисте Я» є аподиктичним підґрунтям для «мислячого Я», що дає нам ще один модус подвійності як прояв діахронії трансцендентального суб'єкта. «Чисте Я» є центром інтенційного життя власного трансцендентального Его та здатне формувати переживання у актуальному тепер, у ретенції, у протенції, на відміну від картезіанського «мислячого Я», що завжди перебуває саме у єдину часову мить – у актуальному стані самоздійснення.

Еволюція концепту «трансцендентального Его» у Е. Гусерля йде від феноменологічної редукції і визнання «феноменологічного Его» у його кореляції з «емпіричним Я», що є центральною ідеєю у «Логічних дослідженнях». Вже у «Картезіанських розмислах» «трансцендентальне Его» має значення всеохоплюючої широкої свідомості, яка здатна на універсальний генезис та універсальний синтез за рахунок надбаної властивості «чистоти» свідомості, яка є результатом трансцендентальної редукції, і ми можемо додати до неї можливість темпоральні, корелятивні зі структурною лінгвістикою. Тобто «трансцендентальне Его» має властивості до синхронічного актуального самоздійснення та до діахроніч-

ного – у складних стосунках суб'єктивної та темпоральної діахронії з метою більш складної подвійної діяльності [2].

Таким чином, дослідження кожного з перелічених прошарків «трансцендентального Его» у актуальному «тепер» у кожному мить присутності є синхронією, яка у термінології Е. Гусерля може називатися «присутність», «актуальне». Таким чином, описання діахронії у термінології Е. Гусерля відбувається наступним чином: про-перше, замість поняття «діахронія» філософ використовує поняття «модифікація»; по-друге, модифікація свідомості, яка перетворює первинне Тепер у репродуковане, є дещо зовсім інше, аніж та модифікація, яка перетворює Тепер (не має значення, чи це первинне чи це репродуковане Тепер) у минуле. Різниця модифікацій полягає у тому, що вона відбувається у різних модусах свідомості і наслідком цього виступає у першому варіанті перехід у вторинний, тобто «інший» шар свідомості і відбувається перехід «Его» у «Я», у іманентний час, тобто відбулася часова генеза у іманентності; у другому варіанті модифікації відбувається перехід ретенціальний шар свідомості, який дає відтворення власної історії «Его», або егології у двох часових подвійностях-паралельностях (минуле та актуальне), або актуалізації історичного мислення. За думкою Е. Гусерля, тут на перший план виходить поняття «свідомість-час», яке пронизане генеруючими темпоральними потенційностями, враховуючи структурні лінгвістичні темпоральності. Таким чином, завдяки структурному поняттю діахронії ми не лише дослідили концепт «трансцендентального Его» у сталих станах, але й процеси його еволюції, градації «Его», розвиток створення.

Також важливим є можливість визначити порядок слідування суб'єктивних та темпоральних понять у відповідності до шарів свідомості, надавати характеристики шарам «Его» та «Я», наявним в них феноменам у поняттях первинності та вторинності. Отже, ми у нашому дослідженні визначили первинні та вторинні шари свідомості, «трансцендентального Его» завдяки взаємодії синхронії та діахронії – наприклад, ретенція (відчуття та у хвості її є фантазія) є первинною пам'яттю, репродукція (згадка) є вторинною пам'яттю. Первинне кодифікується як презентація, вторинне – як репрезентація. Відповідно, ретенційна свідомість має первинний шар-зріз у «трансцендентальному Его» та вторинний шар-зріз – з певними іманентними

наслідками, які ми будемо досліджувати у наступній частині монографії. Ретенційна свідомість називається ретенційною модифікацією (гусерлівська модифікація є аналогом діахронії), коли філософ описує діахронні події змін першого моменту «Тепер» відповідно до другого моменту «Тепер», до третього моменту «Тепер», тобто йдеться до синхронізації послідовних подій, розташованих у часовому потоку; також надаються різні додаткові значення тон-відчуття або тон-фантазія в залежності від первинного або вторинного розташування феномену у відповідному шару-зрізі ретенційної свідомості у процесі ретенційної модифікації. Отже, ретенційний ряд продовжується поняття «ретенційної модифікації», що вказує на актуальність та плідність діахронічного поняття структурної лінгвістики у застосуванні до феноменолого-трансцендентальної філософії Е. Гусерля, особливо до структурного конструктивізму концепту «трансцендентального Его» [2].

Проте в нас виникає певний сумнів щодо змісту використаних понять: «свідомість-час» чи «внутрішній час» свідомості? Який з вказаних концептів більш правильно передає темпоральні продуктивні можливості трансцендентальної свідомості? Обидва поняття підпорядковані модифікації. Проте кожне з них має свої диференціюючі конотативні значення, які уводять їх у різні контекстні самореалізації і надають різні форми репрезентації. Отже, пошук відповідей на поставлені запитання є перспективою нашого подальшого дослідження. Для нас також постає важливим пошук форм іманентного втілення ретенційної свідомості, ретенційної модифікації, що також є перспективою нашого подальшого дослідження.

6. Висновки

Протягом дослідження ми дійшли висновку, що метод синхронії та діахронії лінгвістичного структуралізму є плідним задля кращого розуміння, розкриття складових допоміжних концептів та конструювання концепту «трансцендентального Его». Синхронія та діахронія є ключовою для «трансцендентального Его», тому що реалізується у суб'єктивістських та темпоральних складових цього концепту, виявляючи проміжні концепти суб'єктивності, які одночасно проявляють себе у різних часових формах (ретенції, тепер, протенції), до того ж у їх діахронній трансформації та синхронному зрізі.

Концепти, які є суб'єктивістським виразом діахронії, мають особливе значення – це Інший, іншість, дзеркальне Я, alter ego, Я, Его, самість. Ми виявили, що трансцендентальна феноменологія Е. Гусерля використовує ідеї синхронії та діахронії лінгвістичного структуралізму в іншій термінології. Діахронія у гусерлівській термінології називається модифікацією. Звідси ми кажемо про ретенційну модифікацію, або протенційну модифікацію, коли обговорюємо діахронію темпоральної складової «трансцендентального Его». Таким чином, гусерлівське поняття «модифікуючої свідомості» відповідає діахронічній структурі свідомості. Синхронія в гусерлівській термінології це не лише актуальне тепер, але складне поєднання суб'єктивістських понять з діахронними (як Інший, історією Его) у статичі у даний конкретний момент. Синхронний момент актуальної присутності ширше, аніж просто модель свідомості-часу. Синхронія разом з інтенційністю, з потоком свідомості, потоком часу виявляється одним з методів генезису та синтезу, ще універсалізації «трансцендентального Его» в один з моментів статичі актуальної присутності у Тепер.

Використання методології лінгвістичного структуралізму в елементах синхронії та діахронії у застосуванні до вивчення «трансцендентального Его» повністю виправдано, тому що структуралізм досліджує структури як глибинні, приховані основи. Одночасно глибинні первинні і вторинні шари властиві «трансцендентальному Его». Структуралізм визнає наявність первинної глибинної структури всередині суб'єктивності. Концепт «трансцендентального Его» має суб'єктно-темпоральні первинний і вторинний шари. Лінгвістичний структуралізм на рівні з феноменологією часу Е. Гусерля оперує історією та темпоральними формами. Таким чином, взаємодія лінгвістичного структуралізму та трансцендентальної феноменології виявило синхронні та вторинні складові діахронних суб'єктивностей та темпоральних форм «трансцендентального Его».

Список літератури:

1. Brentano F. The Foundation and Construction of Ethics. New-York : Humanities Press, 1973. 192 p.
2. Гусерль Е. Картезіанські медитації. Київ : Темпора, 2021. 304 с.
3. Декарт Р. Метафізичні твори. Харків : Фоліо, 2023. 224 с.
4. Дерида Ж. Письмо та відмінність. Київ : Основи, 2004. 602 с.

5. Костів О. Співвідношення динаміки та статичності в мові. *Вісник Львівського ун-ту. Серія філологія*. 2010. Вип. 50. С. 404–407.
6. Мерло-Понті М. Феноменологія сприйняття. Київ : видавництво «Український центр духовної культури», 2001. 552 с.
7. Ольховська Ю. Д. Синхронія/діахронія Ф. де Соссюра: наступність і новаторство. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки»*. Мовознавство. 2016. Том 2. № 5. С. 58–60.
8. Рікер П. Сам як інший. Київ : Дух і Літера, 2000. 458 с.
9. Семененко Г. М. Синхронія і діахронія в історичних соціолінгвістичних дослідженнях. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 7(75), жовтень. С. 11–13.
10. Ситько Ю. Про часові відносини в об'єкті мовознавчого дослідження як про методологічну позицію. *Studia methodologica*. 2014. № 37. С. 21–26.
11. Фердинан де Сосюр. Курс загальної лінгвістики. Київ : Основи, 1998. 324 с.
12. Чуйкова О. В. Концепт-метафора універсального потоку «трансцендентального Его» феноменології Е. Гусерля. *X International scientific and practical conference «Modern Trends in the Development of Scientific Space» (February 14-16, 2024)*. Dresden : International Scientific Unity, 2024. P. 228–231.
13. Чуйкова О. В. Лінгво-філософський структуралізм (синхронія та діахронія) концепту «трансцендентальне Его» Е. Гусерля *International Scientific Conference Vectors of Science and Technology Development in the Context of Globalisation : Conference Proceedings, March 22-23, 2024*. Riga : Baltija Publishing, 2024. P. 42–45.
14. Чуйкова О. В. Співвідношення дискурсів буття у філософському, релігійному та психоаналітичному контекстах: пошук трансценденції. *Філософські перипетії. Вісник Харківського національного університету*. 2001. № 531. С. 99–102.
15. Чуйкова О.В. «Трансцендентальне Его» феноменології Е. Гусерля як універсальний синтез. *Traditions and new scientific strategies in the context of global transformation of society : Scientific monograph. Part 1*. Riga : Baltija Publishing, 2024. P. 373–401.
16. Фуко М. Археологія знання. Київ : Основи, 2003. 326 с.

References:

1. Brentano F. (1973). *The Foundation and Construction of Ethics*. New-York: Humanities Press, 192 p.
2. Gusserl E. (2021). *Kartezianski meditacii [Cartesian reflections]*. Kyiv: Tempora, 304 p. (in Ukrainian)
3. Dekart R. (2023). *Metafizicni tvori [Metaphysical works]*. Kharkiv: Folio, 224 p. (in Ukrainian)
4. Deryda Zh. (2004). *Pismo ta vidminnist [Writing and distinction]*. Kyiv: Osнови, 602 p. (in Ukrainian)

5. Kostiv O. (2010). Spivvidnoshenna dinamiki ta statiki v movi [The relationship between dynamics and statics in speech]. *Visnik Lvivskogo Universitetu. Serija "Filologija"*, vol. 50, pp. 404–407. (in Ukrainian)
6. Merlo-Ponti M. (2001). Fenomenologija sprijnatta [Phenomenology of perception]. Kyiv: Ukrainskij centr duhovnoji kulturi, 552 p. (in Ukrainian)
7. Olhovska U. (2016). Sinhronija/diahronija F. de Sossura: nastupnist' i novatorstvo [Synchrony/diachrony by F. de Saussure: continuity and innovation]. *Naukovij Visnik DDPU imeni I. Franka. Serija "Filologichni nauki". Movoznavstvo*, tom 2, no. 5, pp. 58–60. (in Ukrainian)
8. Riker P. (2000). Sam jak inshij [Self-as-Other]. Kyiv: Duh i Litera, 458 p. (in Ukrainian)
9. Semenenko G. (2019). Sinhronija i diahronija v istorichnih sociolingvisticnih doslidzennjah [Synchrony and diachrony in historical sociolinguistic research]. *Naukovi zapiski Nacionalnogo Universitetu "Ostrozka akademija". Serija "Filologija"*. Ostrog: Vid-vo NaUOA, vol. 7(75), pp. 11–13. (in Ukrainian)
10. Sitko U. (2014). Pro chasovi vidnosini v objekti movoznavchogo doslidzennja jak pro metodologichnu pozisiju [About temporal relations in the object of linguistic research as a methodological position]. *Studia methodologica*, no. 37, pp. 21–26. (in Ukrainian)
11. Ferdinand de Saussure (1998). Kurs zagalnoji lingvistiky [General linguistics course]. Kyiv: Osnovi, 324 p. (in Ukrainian)
12. Chuikova O. (2024). Koncept-metafora universalnogo potoku "transcendentalnogo Ego" fenomenologiji E. Guserla [The concept-metaphor of the universal flow of the "transcendental Ego" of E. Husserl's phenomenology]. *X International scientific and practical conference "Modern Trends in the Development of Scientific Space" (February 14-16, 2024)*. Dresden, Germany: International Scientific Unity, pp. 228–231.
13. Chuikova O. (2024). Lingvo-filosofskij strukturalizm (sinhronija ta diahronija) konceptu "transcendental'ne Ego" E. Guserla [Linguistic-philosophical structuralism (synchrony and diachrony) of E. Husserl's concept "transcendental Ego"]. *International Scientific Conference Vectors of Science and Technology Development in the Context of Globalisation: Conference Proceedings, March 22-23, 2024*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, pp. 42–45.
14. Chujkova O. V. (2001). Spivvidnoshenna diskursiv butta u filosofskomu, religijnomu ta psihoanalitichnomu kontekstah: poshuk transcencenciji [Correlation of discourses of being in philosophical, religious and psychoanalytic contexts: search for transcendence]. *Filosofski peripetiji. Visnik Harkivskogo Nacionalnogo Universitetu*. Kharkiv, no. 531, pp. 99–102. (in Ukrainian)
15. Chuikova O. (2024). "Transcendentalne Ego" fenomenologiji E. Guserla jak universalnij sintez [The "transcendental Ego" of Husserl's phenomenology as a universal synthesis]. *Traditions and new scientific strategies in the context of global transformation of society: Scientific monograph*. Part 1. Riga, Latvia: Baltija Publishing, pp. 373–401.
16. Fuko M. (2003). Arheologija znanna [Archeology of knowledge]. Kyiv: Osnovi, 326 p. (in Ukrainian)